

Mystokracie

Jakub Agurov

Mystokracie

(Co má hodnotu?)

Jakub Agurov

Nové Město pod Tují 2023

Kdesi, daleko na západě, až tam, kde se západ blíží východu, stálo uprostřed rozlehlých stepí překrásné město, nejbohatší na celé zemi. Celé to město patřilo starému muži, který měl tak velký majetek, že mohl zabezpečit blahobyť svých potomků na několik generací, tak, aby každý z nich měl po celý život, cokoliv bude chtít. Miliardář měl hodně vnuků a všichni s ním žili v jeho skvostném obrovském paláci obklopeném nejskvělejšími zahradami jaké, kdy země viděla. Okolo města byly rozlehlé stepi, které rovněž patřily tomuto muži. Město založil jeho předek před mnohými věky a nazval jej Mystokracie. Za dnů našeho miliardáře se ale město již nenazývalo žádným jménem, ba co více, občané světa o něm většinou vůbec nemluvili. Nijak to ale nebránilo tomu, aby do města nadále plynule přicházeli poslové, zpravodajové a obchodníci z celé země a všech národů a bohatství národů sem nepřetržitě plynulo.

Všichni vnuci tohoto boháče žili v štěstí a přepychu, každý, kdo přicházel do města a do jejich paláce se jim klaněl a přinášel jim nejvybranější dary, takže měli všechno, co si jen mohli představit. Peníze skoro nikdy neviděli, a pokud je někdy snad zahlédli, nevěnovali jim žádnou pozornost a nechápali, jaký by mohl být

jejich význam pro zajištění blahobytného života, jaký žili. Se zlatem a dalšími vzácnostmi tomu bylo podobně. Bylo tam toho všeho tolik, že tomu nevěnovali žádnou pozornost. Tak ubíhal život bratranců v nerušené blaženosti.

Jeden z mladších bratranců jménem Gratián byl trochu jiný. Nehrál si tolik s ostatními, ale nejraději se zdržoval ve velikém sále uprostřed paláce, kde trávil většinu času také jeho dědeček. Gratiánova staršího bratra Ojkonoma poslal dědeček studovat na finanční akademii, kterou sám založil a vlastnil. Gratián se cítil trochu osamělý, a možná i proto zůstával většinu času s dědečkem. Poslouchal jeho rozhovory s poradci a zpravodaji, sledoval, jak čte v knihách a píše dopisy, jak si prohlíží své veliké a překrásně vymalované mapy na, kterých byl celý svět a všechny země a oblasti a jak si dělá poznámky. Později si Gratián vzpomínal na tyto vzácné chvíle a přemýšlel nad tím, proč dědeček v komunikaci se zpravodaji a posly nikdy nic nenařizoval ani nikdy nepřednášel žádnou nauku o tom, jak se má s majetkem zacházet, vždycky jenom jako by nahlas přemýšlel, co bude nejvýhodnější. Nejraději Gratián měl podvečery, kdy do pracovního sálu dědečka už nikdo nepřicházel a on si k dědečkovi mohl přisednout a poslouchat jeho hlasité úvahy a

vyprávění o jeho dávném prapředku, který toto město založil a od základů vybudoval.

Jednoho dne dědeček nečekaně zemřel a všichni bratraci upadli do rozpačité nejistoty. Nikdo nevěděl, co bude dál, co si myslí a co budou dělat všichni ti lidé, kteří nadále do paláce přicházeli. Všichni bratraci se sešli, aby se radili, co mají dělat. Přišel i Ojkonomos ze svých studií, ale z počátku nic neradil, jen poslouchal nápady svých bratranců a tvářil se hodně zadumaně. Gratián patřil mezi ty mladší, kteří se neozývali.

Po dlouhé debatě se konečně Ojkonomos ujal slova. Všichni ztichli a byli rádi, že se teď konečně dozvědí, co mají dělat. Vědělo se, že ho dědeček poslal na studie, aby mohl jednou pokračovat ve vedení města. Ojkonomos nejdřív shrnul nápady a názory svých bratranců, kteří mluvili před ním: „Slyšeli jsme tady hodně slov, o tom, co z města a majetku našeho dědečka má vlastně tu největší hodnotu a čím se vlastně náš dědeček stal tak významným a nejbohatším na zemi. Moji starší bratraci tady poukazovali, že lidé, kteří do města přicházejí teď po dědečkově smrti, začínají odsud odnášet čím dál víc zlata a peněz. Další z vás tu uvažovali, jestli by právě peníze nebo zlato nemohli být tím, co našeho dědečka dělalo tak významným a jestli bychom se neměli zaměřit na jejich shromažďování. Slyšeli jsme ale od těch, kteří mají

mezi námi mladší a svěžejší mysl, že my jsme přeci až dosud žili v blahobytu a štěstí a žádné zlato jsme k tomu nepotřebovali. Odjakživa nám přeci lidé přinášeli nejrůznější dary a zadarmo nám dávali vše, co jsme potřebovali k životu, a ještě mnohem víc, takže každý z nás, i kdybychom neměli to, co nám každému dával dědeček, bychom byli bohatšími než všichni ti, kdo do města přicházejí. Zlato vlastně neslouží k uspokojení žádné naší potřeby nebo touhy. Slouží jen jako ozdoba. Tam, kde plní nějakou praktickou funkci, může být klidně nahrazeno jiným kovem. Hloupí lidé ho z města vynášejí zřejmě jen proto, že se tak pěkně trpytí a že se jim to líbí. Jak tady jedem z vás řekl: jsou jako hloupé straky, které sbírají kamínky, jimiž nemohou nasytit ani sebe ani svá mláďata. Po tom, co jsem se naučil na studiích a při svých cestách, musím říct, že tito druzí mají pravdu: Zlato skutečně není tou hodnotou, která by zajišťovala bohatství. Naše bohatství, které teď máme, a je veliké, máme od lidí, kteří do města nepřetržitě přinášejí své dary. Chtěl od vás někdy někdo z obchodníků zlato za svůj dar? Ne, nic takového se nikdy nedělo! Za dary, které nám přinášejí, od nás nechtějí vůbec nic. Proč nám je tedy přinášejí? Musí k tomu být nějaký jiný důvod. Přicházejí snad takovéhle dary do jiných měst po světě? To rozhodně ne! Procestoval jsem hodně zemí a musím

vám říct, že něco podobného jako u nás jsem nikde nenašel. K nikomu nejsou obchodníci tak štedří jako k nám, a přitom za to od nás nic nechtějí. Řeknu vám, co je tím pravým důvodem, něco jsem už ve světě viděl a vím, co má skutečnou cenu: Cenu má to, co si cení člověk, co lidé vyhledávají a po čem touží, to má cenu, a to je ta pravá hodnota. A co lidé vyhledávají v našem městě, proč sem za dědečkem přicházeli z celého světa? Nebylo to kvůli zlatu, to odsud nikdy neodnášeli. To odsud odnáší jen teď pár hlupáků, kteří nikdy nepochopili, co je tou skutečnou hodnotou. Hodnotou je dědeček, jeho moudrost a laskavost ke všem, kdo přišli. Oni ho milovali, a proto sem přicházeli a přinášeli dary a budou sem se svými dary přicházet dál a ještě víc, protože my odedneška budeme postupovat se stejnou moudrostí a laskavostí jako náš dědeček. Nebudeme po lidech chtít žádné zlato ani nic podobného. Nebudeme po nich chtít vůbec nic, budeme jen a jen rozdávat, rozdávat moudrost a laskavost našeho dědečka, a tak budou do města dále přicházet vzácní lidé z celého světa a z vděčnosti nám přinesou všechno, co potřebujeme ke štěstí. My jim sami dáme, cokoli si budou přát, a proto nás budou mít stále více rádi a budou k nám mít vždy větší úctu a význam a hodnota našeho města tím bude stále víc a víc růst, protože lidé si ho budou stále více vážit, stále

raději sem budou přicházet a tak to půjde dál. Hodnota našeho města bude stále stoupat a tak se sem bude plynule přenášet bohatství celého světa, až nakonec naše město pohltí celý svět a potom již nebude potřeba vážit ani porovnávat žádné hodnoty, protože všechno bude naše a zároveň všech. Lidé budou mít všechno a jejich láska k nám nebude mít hranic a neomezené proto bude i naše bohatství. Tehdy budeme mít také neomezený vliv, a potom dáme my všemu tu hodnotu, jakou budeme chtít, a už napořád zůstaneme my a naše děti tím nejbohatším městem. Já teď musím odjet, abych rychle dokončil studia, ale vy mě zde zatím nebudete potřebovat, sami už víte, jak si počínat. Je to úplně prosté: neshánějte se po bezcenných kovech, ale po tom, co má skutečnou cenu, a to je lidské uznání. Dejte lidem vše, co budou chtít, a tak si kupte jejich uznání, aby potom oni dali vám úplně všechno.“

Tak zakončil Ojkonomos svou přednášku. Několik bratranců mělo ještě nějaké otázky, nebylo jim totiž všechno úplně jasné. Gratián chtěl něco zmínit o záznamech, které si dědeček tak pečlivě vedl a kde zlato hrálo velkou roli, pokoušel se ujmout slova, ale nikdo ho neposlouchal. Na druhý den Ojkonomos odjel s několika naloženými vozy. Když studia dokončil, přijel se do města podívat, pochválil bratrance za jejich dobrou práci a odcestoval v nějaké důležité záležitosti.

Plynuly roky a město se stále rychleji měnilo, Ojkonomos se stále nevracel. Pouliční drbalové, kteří rádi šířili každou pohádku, přišli občas i s nápadem, že prý Ojkonomos buduje nové město v sousední zemi. Gratián, který byl už téměř dospělý, požádal bratrance, aby se všichni sešli. Všem říkal, že pokud se něco nezmění, brzy z nich budou úplní žebráci. Všichni se mu jen smáli. Říkali, že neví, o čem mluví. „Snad nepatříš taky k těm hlupákům, kteří si cení kov a kamení,“ slýchal často. Pokládali svoje město za to nejcennější na světě, protože sem stále ještě přicházeli lidé z celého světa a všichni odcházeli spokojení. Byla sice pravda, že jejich přepych už nebyl tak velký, stále si ale žili celkem slušně, a Ojkonomem načrtnutý plán se do puntíku uskutečňoval.

Jednoho dne zase přijela do města slavnostní návštěva. Bylo to jako vždy: zdvořilé poklony, lichotivé rozhovory, slavnostní hostina a přepychové ubytování hostů. Ráno jim bratrance udělali radost i tím, co si hosté přáli: poručili služebnictvu naložit vozy hostů žlutým kovem a třpytivými kamínky a hosté zase spokojeně odjeli. Gratián už dlouhou dobu všechno pozorně sledoval a tentokrát si umínil, že zjistí, odkud tito hosté ve skutečnosti přišli a kam s tím nákladem cestují. Zmiňovali se sice krátce, odkud pocházejí, ale Gratián dávno věděl, že jejich popis cesty nesedí s tím,

co vyčetl v dědečkových mapách. Po obtížném špehování nakonec vyslídil, že náklad byl odvezen do nového města v sousední zemi, které se začalo stavět před pár roky. Dlouhou dobu nemohl zjistit, kdo toto nové město vlastně buduje, až se mu podařilo najít muže, kterému pozemky města původně patřily a ten Gratiánovi prozradil, že je koupil jeho bratr Ojkonomos.

Gratián se vrátil do rodného města, do malého váčku nasypal zlato a bez rozloučení odešel. V sousední zemi, opačným směrem, než jeho starší bratr koupil malý pozemek, ovce a krávu a začal se svým hospodářstvím. Za pár desetiletí se z něj stal větší farmář. Nebyl bohatý, ale měl všechno, co potřeboval.

Ono staré město stále více chudlo, zbylí bratřenci byli stále skleslejší a bezradnější. Často vznikly hádky a vzájemné boje, protože jeden druhého obviňovali, že se k příchozím nechová správně a přispívá tak k snížení hodnoty jejich města a rodiny. Nějací hosté stále přicházeli, ale byli to už úplně jiní lidé než na začátku. Potom nastal zlom: začalo ubývat občanů města a také služebnictvo se postupně vytrácelo. Tu a tam šlo zahlédnout bývalého lokaje, jak žene pryč z města několik krav a později i menší dobytek. Když už bylo město poloprázdné odcházející se posmělili a bezradně přihlížejícím bratřencům se nahlas vysmívali. Někteří

z bratranců si všimli, že posměváčci se bezděky zmiňují o práci, o zemědělství, o kopání pole a podobných věcech. Dokonce se při společných diskuzích bratranců objevil názor, že by snad právě ona práce a zemědělství mohli být tím způsobem, jak se získává bohatství. Většina z nich však tento názor zamítla.

Když už nebylo, co jíst rozešli se bratraci po okolí a začali žebrať v jiných městech. Mnozí se nakonec uchytili v městě Ojkonoma coby lokajové významnějších občanů. Jeden z bratranců se jmenoval Veritabilis. Byl mladší než Gratián. Na dědečka měl Veritabilis jen útržkovité vzpomínky. Stal se lokajem u dost bohatého občana. Tento občan měl významné postavení a často chodíval do Ojkonomova paláce.

Jednoho dne vzal Veritabila s sebou, protože potřeboval, aby mu někdo nesl dar, který pro Ojkonoma připravil. Dar byl předán, ale Ojkonomos svého mladšího bratrance nepoznal. Po roce se situace opakovala a Veritabilis jí využil, aby s Ojkonomem promluvil. Neměl touhu měnit něco na svém postavení. V službách toho občana mu bylo celkem dobře, měl své určité poslání a povinnosti, teplé bydlení a stravu, vše, co si mohl přát k spokojenému životu. Trápila ho ale otázka, o níž se bratraci často přeli, když byli ještě spolu, a na kterou, jak se tvrdilo, znal nejlepší odpověď

právě Ojkonomos: toužil se dozvědět Ojkonomovo tajemství, co činí člověka bohatým.

Když podával Ojkonomovi dar, oslovil ho. „Vznešený Ojkonome, dovol, abych se ti představil: jsem tvůj mladší bratranec Veritabilis, a velmi si cením, že můžu sloužit u jednoho z občanů tvého města, dovol ale, abych se tě zeptal na jednu věc, která mě už dlouho trápí.“

Ojkonomos ho přívětivě chytil za rameno a s okázalou laskavostí přivítal. „Jaká radost, vidět drahého příbuzného, proč jsi se, bratránku, neozval dříve?“

Veritabilis byl takovou otázkou zaražen a zamyslel se, proč se neozval dříve. Hned přišel na odpověď. Jak bylo ale jeho zvykem, nepřemýšlel už nad tím, jak jí jeho vznešený bratránek přijme: „Neměl jsem žádný důvod se ti ozývat, protože ani ty se bratrancům neozýváš a máš k tomu přitom nejvíce možností. Někteří z nich slouží blízko tady ve městě, jiní zas chodí dům od domu a žebrají.“

„To mě ale mrzí, to je ale bolestné“ usmál se Ojkonomos kysele, „co mám pro ně udělat?“

„To víš nejlépe ty sám, já tě chci poprosit jen o jednu věc, která trápí moje myšlenky. Od malička slýchám, že ty jsi nejmoudřejší a nejdobrotivější muž na celé zemi. Bratranci se vždy snažili řídit tvými radami, a přece se

jim nepodařilo dosáhnout bohatství a slávy, kterou jsi právě ty pro dědečkovu město naplánoval. Bratřenci vždy říkali, že jsi je naučil, co je tou pravou hodnotou, která jim pomůže být tak bohatými a slavnými jako dědeček, ba měli se stát ještě většími než dědeček. Prý jsi je učil, že tou skutečnou hodnotou, na které všechno záleží a která získá člověku blahobyt, štěstí a slávu, je uznání lidí, lidská přízeň. A já dnes vidím, že ty toto všechno máš, lidé ze všech zemí k tobě přicházejí, všichni tě ctí a sklánějí se před tebou, jsi všemi obdivován, učitelé vyprávějí žákům tvé moudré výroky i na ulicích je slyšet nejvíc tvoje jméno a všude se vypráví o tvé nesmírné slávě. Když teď stojím v tvém paláci, vidím ale, že zlato zde rozhodně nechybí, tvůj dům je ho doslova plný. A za co si asi tví služebníci kupují chléb, ne-li za peníze, kterými jim platíš? Co přinášejí obchodníci do tvého města, ne-li bohatství země: náklady zlata a stříbra, drahokamů a perel, kmentu a purpuru, hedvábí a šarlatu, cedrového dřeva a předmětů ze slonoviny a předmětů ze vzácných dřev, náklady mědi, železa a mramoru, skořice a indického koření, voňavek, mastí a vykuřovadel, vína a oleje, mouky a obilí, dobytčat a ovcí, koní a vozů a otroků a lidských duší? A co si za to vše obchodníci odvázejí, ne-li zas jiné bohatství: peníze, zlato a stříbro? Co je tedy

tím pravým bohatstvím, prozrad' mi, prosím, co je tou skutečnou hodnotou.“

Ojkonomos chytil chlapce laskavě za ruku a usadil ho k připravenému prostřenému stolu. Poručil přinášet pokrmy a začal zvučným hlasem přednášet své naučení:

„Poslouchejte mě, moji milí přátelé, dnes ke mně zavítal můj drahý bratranec a chce ode mne slyšet odpověď na otázku, která ho trápí. Poslouchej tedy drahý Veritable, protože tě trápí právě tohle, bude pro tebe má odpověď potěšením. Ptáš se, co je na světě nejcennější a na čem skutečně záleží natolik, že ten, kdo to má, získá i všechno ostatní. Řeknu ti totéž, co jsem onehdy řekl svým bratrancům a co ti správně vyprávěli, ale nedokázali se podle toho řídit. Řekl jsem jim tehdy, a ty to dobře víš, že skutečně cenné nejsou na tomto světě ani zlato ani stříbro ani drahé kamení a nic z toho, co obchodníci přivážejí do našeho města a co tehdy přiváželi do města našeho dědečka. To všechno není tou hodnotou, která činí člověka bohatým, protože to není ta příčina, proč obchodníci přicházejí zrovna sem a proč obchodují zrovna tady a proč zrovna moje město bohatne a stává se nejmocnějším na zemi. Proč sem tedy přicházejí? Proč si vybrali mé město? Ano, dám ti odpověď na všechno, co tě trápí, i na to, co jsi ze zdvořilosti a ohledu na mně

nevyslovil. Proč přestali obchodníci putovat do dědečkova města a proč tam již dnes nezanechávají své bohatství. Má odpověď bude vsutku stejná, jako tehdy: Tou hodnotou, která ti přinese blahobyť a všechno po čem toužíš, není nic z toho, co obchodníci ukrývají ve svých vozech. Je jí ale to, co nosí ve svých srdcích, je jí to, jak smýšlejí a čemu v svých rozhodnutích sami hodnotu připisují. A co myslíš, že je v jejich srdcích? A čím se řídí jejich myšlenky? Co ovládá jejich rozhodnutí a stanovuje objem zlata, který jsou ochotni za zboží dát? Kdo určuje ceny v tomto městě? Co jej činí tak drahým a vyhledávaným ode všech obyvatel země? Ano, bratranče, dnes ti to sdělím, protože jsi to ty, můj drahý bratr. Dokud jsi nepřišel, neměl jsem důvod o tom mluvit. Dnes se ten důvod ale našel. Tehdy jsem řekl, že do dědečkova města všichni jezdí kvůli dědečkovi samotnému, že on sám, jeho moudrost a laskavost je tou největší hodnotou, která všechny ostatní hodnoty stanovuje a vytváří. Dnes musím říct to samé. Jak ale všichni vidíme, dědečkově město už není, čím bývalo, je z něj hnojiště a rozvaliny. Dědeček už dávno není mezi námi, ale ta hodnota, o které jsem mluvil tehdy, je zde stále. Ano dovolte mi to dnes říci, tou hodnotou jsem já. Já jsem tím, kdo určuje ceny zboží, já jsem tím důvodem, proč všichni přicházejí právě sem, já jsem toto město vybudoval a já

sem všechny přitahuji, má moudrost a to, co pro všechny dělám, všechny přesvědčuje a vede, aby své bohatství odevzdávali mně, protože vědí, že já s ním umím naložit nejlépe a že má přízeň a náklonnost je pro ně cennější než zlato. Zlato jim nedá najíst za dnů hladu, já ale ano. Zlato jim neporadí, jak a kde prodat, co se jim podařilo získat, já ale ano, protože já jsem vytvořil místo, kde se dá zhodnotit všechno a já sám jsem tím, kdo zde všechno zhodnocuje, protože každému poskytnu, co potřebuje.

Vydrž ještě chvíli, můj drahý bratranče, vím, na co se chceš zeptat. Nemohl jsem zůstat v dědečkově městě, protože tam bylo jeho jméno. Prostě to nešlo, protože má moudrost a já sám jsem tou největší hodnotou, která vše zhodnocuje. Právě proto jsem o tom nemohl bratrance přesvědčit jinak než tím, že to sám dokážu. Ano, jistě, dnes už to není žádným tajemstvím, že jsem levně zkupoval zlato a všechny drahocennosti odnesené z dědečkova města a když jsem se trochu zmohl, sám jsem je odtamtud nechal vyvážet. A když, bratrátku, dovolíš, nebylo snad dědečkově dědictví i mé? Nebylo snad především mé? Nejsem snad ten jediný, kdo s ním umí zacházet a kdo mu dodává tu pravou cenu? Nevidíš to snad, že to všechno patří mně?

O to tu přece ale vůbec nejde. Jde o to, co je tou nejvyšší hodnotou. A jak jsem to mohl ukázat těm, kteří

měli všechno bohatství, ale tu největší hodnotu neměli? Jak jinak jsem je o tom mohl přesvědčit, než tak, že tuto nejvyšší hodnotu využiji, abych jim vzal, všechno, co jim, nerozumným, stejně k ničemu nebylo a abych je donutil, vlastně ani ne tak donutil, viděl jsi snad někdy, že bych někoho nutil, volal jsem je snad někdy k sobě, ne, já na ně jen laskavě a trpělivě čekám, kdy konečně pochopí, kde je ta nejvyšší cennost na celé zemi a přijdou aby z ní čerpali, ano, čekám na ně, kdy přijdou a pokloní se mi, a přijmou moje nejdražší milodary, moje moudré rady, které jsem hotov jim laskavě udělit. A ty, můj drahý Veritable, jsi ten první, kdo to správně pochopil, ty jsi přišel k nejcennějšímu pokladu a k prameni bohatství a štěstí pro celou zemi. Je to přeci tak prosté, přišel jsi tam, kde můžeš nalézt odpověď, a proto ji dostáváš. Proto ti dnes udělím ze svého nejcennějšího pokladu, ze své moudrosti a ze svých rad, protože ty už tento poklad nosíš ve svém srdci, nosíš tu bolest nad otázkou, co je největší hodnotou, a proto jsi schopen ji přijmout. Už teď jsi bohatý, protože dáváš věcem tu správnou hodnotu, protože hledáš to, co dodává hodnotu všemu a nyní jsi to našel. Ano, věřím, že jsi porozuměl, že bohatým, šťastným a mocným, slavným a vším, co budeš chtít, se staneš tehdy, když budeš poslouchat mé rady. Rád ti je udělím, kdykoliv přijdeš, nic za to nechci, nemusíš nic

platit. Chci jen to jediné, jenom to nejmoudřejší, abys uznal mou moudrost, mou osobu za tu nejvyšší hodnotu, která vše zhodnocuje. Je to přeci tolik moudré, je to důkaz, že jsi této nejvyšší hodnoty, mé osoby, hoden; je to důkaz, že si zasloužíš vidět mou tvář, pokud se mi prostě pokloníš.“

Veritabilis poslouchal s otevřenou pusou. Ani ostatní přítomní nikdy nic podobného od svého pána neslyšeli. Když skončil Ojkonomos svou velkolepou řeč, přerušil napjaté ticho Veritabilův pán, který přinesl Ojkonomovi svůj dar: „Můj drahý příteli, netušil jsem, s jak velkým člověkem žiji pod jednou střechou, jak jsi blažený, vždyť sdílíš s naším pánem krev i moudrost. Jak šťastný je pro tebe tento den, že se dnes můžeš oddaně poklonit našemu milovanému pánu.“

Veritabilis se strnulým pohledem díval před sebe, potom vstal a řekl: „Dovol, vznešený Ojkonome, abych mohl teď v ústraní o tvých neopakovatelných slovech přemýšlet, neboť jsem ještě nikdy nic podobného neslyšel.“ Pak volným krokem odešel. Nevrátil se už do domu toho občana, ale několik dní se potuloval po městě a okolí, kde tam sehnal něco k snědku, trápil se a přemítal nad vším tím, co slyšel a co se stalo s městem dědečka a jejich rodinou, trápil se nad tím, co se děje s celou zemí.

Asi po deseti dnech se rozhodl hledat jinou šťastnější krajinu. Vyrazil do hor, kde myslel, že nikdo nežije. Po několikadenní cestě divokou přírodou ale uviděl stoupající dým. Zamířil tím směrem a našel tam malou chatrč stojící uprostřed tří malých políček. Na zápraží chatrče seděl starý muž. Tento stařec se ujal vysíleného poutníka, dal mu najíst a nechal ho u sebe přespát. Na druhý den mu Veritabilis srdečně poděkoval. Stařec viděl, že před sebou má člověka zdrceného a zoufalého a začal se ho přívětivě vyptávat, kam jde a co ho trápí. Veritabilis mu vyprávěl celý svůj život, myšlenky a otázky, které se mu stále honí hlavou i obsah nedávného rozhovoru s Ojkonomem. Když své vypravování skončil oba delší chvíli tiše seděli a pak stařec řekl: „Hmotné statky skutečně mají jen takovou hodnotu, jakou jim přisoudí člověk. Jen když je člověk správně ocení a správně využije, stávají se hodnotnými. Věci jsou tedy užitečné tehdy, když jim člověk přisoudí tu hodnotu, jakou jim přisuzuje Bůh; když s nimi nakládá tak, jak si to Bůh v té chvíli právě přeje. Největším bohatstvím nejsou rady tvého bratránka, ani jeho ďábelská pýcha, které se lidé jeho města klaní, a v niž hloupě věří, jako ve zdroj svého blahobytu a štěstí. Největším bohatstvím je poslouchat Boha a řídit se jeho radami. Tou nejvyšší hodnotou je tedy: „Boha se boj a jeho přikázání zachovávej.“

